

ARGUMENT

Pentru alegerea disciplinei opționale
Pregătiți pentru viață. Educație pentru viață și comunitate
Clasele pregătitoare – clasa a VIII-a

Curriculum la decizia școlii pentru învățământul primar și gimnazial

Disciplina opțională ***Pregătiți pentru viață. Educație pentru viață și comunitate*** vizează aria curriculară **Om și societate**, este structurată **pentru clasele pregătitoare – a VIII-a**, fiind adaptată învățământului primar și gimnazial, cu un **buget de timp de 1 oră/săptămână** pentru fiecare an de studiu.

Oferta curriculară este structurată și reorganizată în acord cu nevoile elevilor și cu cadrul de organizare a învățării și de dezvoltare curriculară din sistemul educațional românesc. Principalele aspecte inovative care oferă identitate acestei oferte curriculare sunt următoarele:

- ✓ **propune un program de dezvoltare a caracterului**, prin consolidarea responsabilității și interacțiunii sociale sănătoase;
- ✓ **ajută părinții și profesorii** să înțeleagă stadiile de dezvoltare fizică, emoțională și intelectuală ale copilului.

Programa constituie un răspuns la așteptările elevilor, ale profesorilor și ale părinților ca școala să fie cât mai aproape de interesele și nevoile copiilor, iar învățarea să aibă cât mai multă relevanță pentru viață.

Echipa de lucru a realizat o documentare structurată privind nevoia asigurării, în sistemul formal de educație, a unei discipline prin care să se ofere elevilor, încă de la intrarea în primii ani de școală, a unor experiențe de învățare relevante, semnificative privind educația caracterului și a formării de abilități de viață: de autocunoaștere și autocontrol, de relaționare, de comunicare interpersonală, așa cum prezentăm și în continuare.

În România, un studiu IRES¹ din 2011 arăta că 81% din români au declarat că școala îi pregătește pe elevi pentru viață în măsură mică sau foarte mică. Alte studii în domeniul științelor educației au confirmat că **succesul personal nu este direct proporțional nici cu nivelul cunoștințelor acumulate, nici cu nivelul de educație** (primară, medie sau superioară/universitară).

La nivel internațional și cu referire la elaborarea politicilor educaționale, Stefan Kapferer, Secretar General Adjunct OECD, afirma, la lansarea² raportului de cercetare OECD *Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional Skills*³:

„Educația socială și emoțională, sau dezvoltarea caracterului (Bildung) a fost dintotdeauna unul din rolurile centrale ale școlii. Competențele sociale și emoționale – precum perseverența, autocontrolul sau capacitatea de a te face plăcut și a ajunge la consens cu ceilalți – sunt ingrediente-cheie pentru prosperitatea personală și socială. Persoanele care lucrează cu hărnicie și perseverență au șanse mai mari de a reuși pe o piață a muncii extrem de dinamică și de bazată pe competență.”

Din studiile recente analizate, se conturează o serie de nevoi educaționale ale tinerilor și adolescenților români la care disciplina prezentată răspunde în mod direct:

- **Nevoia de educație pentru gestionarea emoțiilor (1) și**
- **Nevoia de relaționare eficientă în contexte de viață (2)**

Într-un studiu IMAS din 2010⁴, tinerii din România identifica drept „importante” și „foarte importante” dragostea (95%), viața de familie (93%), cinstea (90%), prietenia adevărată (88%). Un studiu al Fundației Friedrich Ebert Stiftung România din 2014 consemnează că 65% din tinerii români vor să se căsătorească. Totuși, în 2015, inițiatorul unui studiu IPSOS Research⁵ remarcă faptul că, atunci când erau lăsați să enumere singuri o serie de valori după care se ghidează, tinerii români nu mai performau la fel de bine: „Am sesizat o foarte scăzută educație a valorilor și pentru viață, [...] 20% nu au știut să enumere nicio valoare, 28% au trecut idei neinteligibile, iar 9% au fost stângaci în exprimare”. Acest ultim studiu enumerat mai sus menționa totuși că 62% din elevii de liceu păstrează ca model de viață unul dintre părinți și nu o persoană intens mediatizată, cum ar fi fost predictibil.

¹ *Percepții privind sistemul educațional din România*, Institutul Român pentru Evaluare și Strategie, Raport de cercetare, România, 2011, online la http://www.ires.com.ro/uploads/articole/ires_familie-si-viata-de-cuplu-in-romania_2015.pdf

² <http://www.oecd.org/edu/ceri/Speech-DSG-ESP-Report-Launch2015.pdf>

³ *Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional Skills*, Koji Miyamoto, Maria Huerta, Hiroko Ikesako, OECD Publishing, Paris, 2015, online la <http://dx.doi.org/10.1787/9789264226159-en>

⁴ *Ce vor tinerii români*, Sondaj național *Reader's Digest* realizat de IMAS, 2010, online la <http://www.edituradigest.ro/IMAS-tineri.pdf>

⁵ *Valorile și modelele adolescenților din România*, Școala de Valori, 2015, online la https://issuu.com/scoaladevalori/docs/incursiune_in_lumea_adolescentilor_/12

Toate acestea conduc către identificarea unei nevoi de educație pentru gestionarea relațiilor interumane, începând de la relațiile din propria familie la cele de prietenie adevărată și până la cea de dragoste. De asemenea, s-ar putea deduce și faptul că o consolidare a relației elevului cu părinții poate reprezenta o oportunitate suplimentară în acest demers educațional. Un studiu Salvați Copiii din 2013⁶ consolidează aceste concluzii: „Nevoia ca în școală copiii să fie implicați în activități menite să le faciliteze dezvoltarea managementului emoțiilor și abilităților de relaționare socială rămâne acută, în condițiile în care, conform datelor oferite de Organizația Mondială a Sănătății, 1 din 5 copii de vârstă școlară are o dificultate emoțională sau de comportament”. Se conturează chiar ideea inovativă a unei programe școlare care să predea tehnici de relaționare aplicându-le la microuniversul relațiilor de familie, apoi lărgind cercul cu cel al colegilor de școală, al vecinilor și prietenilor de cartier/din comunitate – persoane cu care se stabilesc relații de colegialitate, de prietenie, de respect, toate realizând pregătirea pentru relația de iubire ca încununare a acestei pregătiri pentru viață și viețuire socială. Astfel de aspecte sunt abordate în cadrul programei propuse.

- **Nevoia de a învăța gestionarea conflictelor (3)**

Este formulată ca atare de respondenții la studiul Salvați Copiii din 2013, citat și mai sus: „Lipsa de informații și abilități în rândul copiilor, pentru a rezolva eventualele conflicte care apar în mediul școlar/comunitar, într-o altă manieră (abilități de soluționare a conflictelor și rezolvare de probleme)”. Programa răspunde acestui aspect punând accente pe valori specifice în relaționare cu ceilalți: respectul, înțelegerea celuilalt și empatia, spiritul de echipă și solidaritatea etc.

- **Nevoia de a combate violența și fenomenul de *bullying* (4)**

Studiul Salvați Copiii din 2013 a constatat un grad foarte ridicat de violență în rândul elevilor, care este premergătoare manifestării fenomenului de *bullying*, o situație care afectează unul din cinci elevi la nivel internațional, conform OECD. Și astfel de teme sunt abordate în cadrul programei, dar nu în mod direct, ci tot prin prisma promovării unor valori pozitive în relaționarea cu ceilalți, pentru evitarea situațiilor de violență.

- **Nevoia de educație pentru sănătate (5) și**

- **Nevoia de combatere a comportamentelor de risc (6)**

Un studiu UNICEF din 2013⁷ despre adolescenții din România arată că 21% din copiii cu vârste de până la 14 ani au consumat alcool cel puțin o dată, iar dintre aceștia, o cincime au primit observații în legătură cu consumul lor de alcool; de asemenea, jumătate din băieții adolescenți și o cincime din fetele adolescente au relații sexuale ocazionale; 90% din adolescenți alocă opt ore pe zi unui consum combinat de programe TV, conținut online și jocuri pe calculator; iar 11 ani este vârsta de debut a consumului de droguri inhalante. Programa alocă un spațiu semnificativ aspectelor legate de educația pentru sănătate, cu accent pe sănătatea fizică și cea a relațiilor cu ceilalți.

⁶ *Abuzul și neglijarea copiilor în familie: studiu sociologic la nivel național / Organizația Salvați Copiii*, București, Speed Promotion, 2013

⁷ *Situația adolescenților din România*, de Abraham, D. (coord.); Abraham, A.; Dalu, A.M.; Fierbinteanu, C.; Marcovici, O.; Mitulescu, S.; Plaesu, A.; Sufaru, I., București, UNICEF, 2013

- **Nevoia de a învăța să rezisti la presiunea grupului (7)**

Aceasta este o altă problemă ridicată de studiul elaborat de organizația Salvați Copiii menționat mai sus, problemă care în adolescență conduce adesea la adoptarea de comportamente de risc: conform și studiului UNICEF citat, „anturajul, mai precis grupul de egali, dar și adulții cu care își petrec timpul liber sau cu care au în comun un viciu (de exemplu, abuzul de substanțe), are un impact asupra adolescenților. Din cauza curiozității specifice vârstei lor și a predispoziției de a experimenta, dar și a lipsei unui discernământ matur, uneori adolescenții cad cu ușurință pradă consumului de alcool și droguri, începutului vieții sexuale la o vârstă fragedă cu toate riscurile pe care le implică acest lucru (inclusiv trafic) sau conduitelor ilegale”. Programa abordează în detaliu elementele specifice ale integrării într-un grup/într-o comunitate de practici, prin prisma acceptării diferenței și, în același timp, a păstrării propriei identități și a propriilor puncte de vedere, inclusiv a rezistenței la presiunea grupului.

Așadar, se conturează în mod evident nevoi educaționale care gravitează în jurul **relaționării cu ceilalți, dar și cu sinele**. Aceste nevoi educaționale sunt reale și simultane cu alte tipuri de nevoi de învățare, cum sunt cele de formare-dezvoltare-exersare a capacităților cognitive - precum performanțele la matematică și științe sau înțelegerea unui text scris. Elevilor români le lipsește o abordare educațională integratoare, de dezvoltare personală, care să îi ajute să performeze bine în toate domeniile. *Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional Skills*, studiul recent publicat de OECD și citat mai sus, subliniază că investiția în competențe emoționale și sociale (*soft skills* – perseverență, conștiinciozitate, autocontrol, stimă de sine, autoeficiență, reziliență, smerenie, empatie, toleranță la opiniile contrare) conduce la rezultate mai bune inclusiv în domeniul competențelor de natură cognitivă (*cognitive skills* – științe, matematică):

„Un nivel ridicat de competențe sociale și emoționale – precum perseverența, stima de sine și sociabilitatea – pot avea la rândul lor un efect deosebit de puternic asupra sănătății și stării subiective de bine, precum și un efect de reducere a comportamentelor anti-sociale. (...) Competențele sociale și emoționale sunt mai ușor de modelat în perioada cuprinsă între începutul copilăriei și adolescență. Investiția precoce în competențe sociale și emoționale este deosebit de importantă, deoarece acestea se dezvoltă progresiv construindu-se pe investiții anterioare în aceeași direcție. În plus, persoanele cu un nivel înalt de manifestare a competențelor sociale și emoționale (de ex. încrederea de sine și perseverența) sunt predispuse să beneficieze mai mult din investirea în competențe cognitive (de ex. la orele de matematică și științe).”

Bibliografia citată de studiile OECD confirmă că programele care consolidează aceste *soft skills* joacă un rol important într-un portofoliu de politici publice educaționale⁸.

⁸ *Hard Evidence on Soft Skills*, paper by James J. Heckman and Tim D. Kautz, National Bureau of Economic Research, Cambridge, Massachusetts, 2012, online la <http://www.nber.org/papers/w18121.pdf>

De altfel, noul curriculum național pentru învățământul primar și gimnazial se axează pe formarea competențelor cheie, iar curriculumul național pentru învățământul liceal este centrat pe dezvoltarea și diversificarea acestor competențe. Una din cele 8 competențe-cheie din curriculumul național este axată pe componenta socială și civică și este definită astfel:

„Competențele de relaționare interpersonală cuprind toate formele comportamentale care trebuie stăpânite pentru ca un individ să fie capabil să participe într-un mod eficient și constructiv la viața socială, și să rezolve conflictele, dacă e cazul. Abilitățile interpersonale sunt necesare pentru interacțiunea efectivă, individual și în grupuri, și sunt utilizate atât în domeniul private cât și în domeniul publice.”⁹

Este nevoie de o disciplină opțională la alegerea școlii care să vină în întâmpinarea nevoilor de mai sus. Școlile din România dețin o anumită autonomie în ceea ce privește curriculumul și pot alege o parte din curriculumul predat, sub forma „disciplinelor opționale”¹⁰. Introducerea acestei discipline opționale **Pregătiți pentru viață. Educație pentru viață și comunitate**, de comun acord cu părinții, ar putea să crească gradul de flexibilitate al ofertei curriculare a școlilor și să dea un exemplu de bună practică în sensul unei sinergii familie-școală. Iar studiile arată că beneficiile vor depăși unica oră săptămânală și respectiva materie școlară în sine, deoarece competențele predate vor putea fi imediat aplicate în viața de zi cu zi a elevilor, în familie și în comunitate, acasă și la școală, pe termen scurt și lung.

Această disciplină propune o ofertă curriculară cu relevanță crescută pentru profilul de formare a absolventului de învățământ primar și gimnazial, care sunt construite pe baza descriptivului nivelelor elementar și funcțional de deținere a competențelor cheie europene (cf. *Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național document de politici educaționale*). În acest context, disciplina își aduce aportul la susținerea următoarelor competențe din profilul de formare:

- manifestarea interesului pentru o viață sănătoasă și pentru păstrarea unui mediu curat;
- aplicarea unor reguli simple de menținere a unei vieți sănătoase (din domeniul competențelor matematice și competențelor de bază în științe și tehnologii);
- aprecierea calității personale în vederea autocunoașterii; formularea de obiective și planuri simple de învățare (domeniul competenței a învăța să înveți);
- operarea cu valori și norme de conduită relevante pentru viața personală și pentru interacțiunea cu ceilalți;
- relaționare pozitivă cu ceilalți în contexte școlare și extrașcolare, prin exercitarea unor drepturi și asumarea unor responsabilități;

---

⁹ http://www.ise.ro/wp-content/uploads/2015/12/Document-politici-curriculum_final_23decembrie.pdf ¹⁰
Studii OCDE privind evaluarea și examinarea în domeniul educației. România 2017, de Hannah Kitchen, Elizabeth Fordham, Kirsteen Henderson, Anne Looney, Soumaya Maghnoij, OCDE, 2017, online la http://www.unicef.ro/wp-content/uploads/Studiu_OECD.pdf

- manifestarea disponibilității pentru participarea civică (domeniul competențelor sociale și civice);
- manifestarea interesului pentru identificarea unor soluții noi în rezolvarea unor sarcini de învățare de rutină și/sau provocatoare (domeniul de competențe spirit de inițiativă și antreprenoriat).

Activitățile de stabilire a competențelor specifice și de selectare a elementelor de conținut au avut la bază consultarea programelor școlare *Dezvoltare personală, Educație civică, Religie*. Pe de o parte, s-a urmărit eliminarea suprapunerilor de abordări identice între discipline. Pe de altă parte, s-a avut în vedere stabilirea de corelații, de abordări complementare a unor teme, astfel încât disciplina opțională să permită analize și abordări metodologice cu rol de completare a ofertei disciplinelor din trunchiul comun.

Pentru a-i ajuta pe tineri să învețe reziliența și să-și asume alegerile cu deplină maturitate, programul concentrează o serie de valori-cadru care sunt transversale pe parcursul anilor de studiu:

- **ideea de comuniune** iubitoare, învățată prin exercițiul acesteia în primul rând în familie și apoi în grupul de prieteni;
- **dezvoltarea respectului** de sine și pentru ceilalți, pentru munca proprie și a altora, pentru posesiunile proprii și cele comune;
- **explicarea valorii fair-playului și a efortului personal** în atingerea onestă și reală a obiectivelor;
- **importanța jocului de echipă**, indiferent de rolul deținut în aceasta.

În concluzie, apreciem că argumentele prezentate și construcția programelor anexate susțin introducerea disciplinei opționale *Pregătiți pentru viață. Educația pentru viață și comunitate* în oferta de curriculum la decizia școlii. Se oferă astfel elevilor, profesorilor și părinților experiența învățării, încă din primii ani de școală și pe parcursul cel mai formativ din viața tinerilor, a importanței relaționării interpersonale, a cunoașterii de sine pentru eficiență personală și în grup, a puterii comunității, a reperelor valorice care sunt bază în luarea deciziilor importante de viață, cu consecințe pe termen lung.

Prof. univ. dr. Dan POTOLEA,
Universitatea din București,
Facultatea de Psihologie și Științele
Educației

Prof. univ. dr. Adrian OPRE,
Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj
Napoca, Facultatea de Psihologie și
Științe ale Educației

Prof. univ. dr. Constantin CUCOȘ,
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din
Iași, Facultatea de Psihologie și Științe ale
Educației

Lect. univ. dr. Oana MOȘOIU,
Universitatea din București, Facultatea de
Psihologie și Științele Educației

**Dr. psih. Andreea Simona
OLTEANU**, psihoterapeut, formator
SPER – Societatea de Psihoterapie
Experiențială Română

Prof. Gabriela ALEXANDRU,
Colegiul Național „Grigore Moisil”
din București

Prof. Grațiela TULEA, Liceul
Tehnologic „Dimitrie Gusti”
din București

Prof. Maria ILIESCU, Colegiul
Național de Artă „Ion Vidu”
din Timișoara